

Людмила І. Панкова*

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК СУЧАСНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У статті розглянуто процес смарт-спеціалізації як сучасний напрям розвитку економіки регіонів України. Проведено дослідження можливостей і доцільності застосування концепції розумної спеціалізації в Україні. Проаналізовано відповідність регіональних стратегій розвитку та програм інноваційного розвитку України критеріям розумної спеціалізації. Доведено, що реалізація стратегічної мети розумової спеціалізації регіонів на початковій стадії свого втілення та потребує формування комплексного бачення на основі зіставлення інформації про: пріоритети як інших регіонів, так і держави в цілому; глобальні технологічні тренди. Відзначено, що перевірка і синхронізація пріоритетів, уніфікація аналітичної бази даних, розвиток єдиного економічного та дослідницького простору, системний підхід дозволить забезпечити ефективну імплементацію принципів розумової спеціалізації в стратегії розвитку регіонів.

Ключові слова: смарт-спеціалізація, розвиток економіки регіонів, інноваційний розвиток, регіональні стратегії розвитку.

Рис. 2. Таб. 2. Літ. 10.

DOI: 10.32752/1993-6788-2020-1-223-73-83

Людмила И. Панкова

СМАРТ-СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ КАК СОВРЕМЕННОЕ НАПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

В статье рассмотрен процесс смарт-специализации как современное направление развития экономики регионов Украины. Проведено исследование возможностей и целесообразности применения концепции «разумной» специализации в Украине. Проанализированы соответствие региональных стратегий развития и программ инновационного развития Украины, критериям разумной специализации. Доказано, что реализация стратегической цели разумной специализации регионов на начальной стадии своего воплощения и требует формирования комплексного видения на основе сопоставления информации про: приоритеты как других регионов, так и государства в целом; глобальные технологические тренды. Отмечено, что проверка и синхронизация приоритетов, унификация аналитической базы данных, развитие единого экономического и исследовательского пространства, системный подход позволит обеспечить эффективную имплементацию принципов «разумной» специализации в стратегии развития регионов.

Ключевые слова: смарт-специализация, развитие экономики регионов, инновационное развитие, региональные стратегии развития.

Liudmyla I. Pankova

SMART SPECIALIZATION AS A MODERN DIRECTION OF DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF THE REGIONS OF UKRAINE

The article examines the process of smart specialization as a modern direction of economic development in the regions of Ukraine. The study of the possibilities and feasibility of applying the concept of "smart" specialization in Ukraine. The article analyzes the correspondence of regional development strategies and programs of innovative development of Ukraine to the criteria of smart specialization. It is proved that the implementation of the strategic goal of a smart specialization of

* Cherkasy State Technological University. Cherkasy. Ukraine.

regions at the initial stage of its implementation requires the formation of a comprehensive vision based on the comparison of information about: priorities of both other regions and the state as a whole; global technological trends. It is noted that the verification and synchronization of priorities, the unification of the analytical database, the development of a single economic and research space, a systematic approach will ensure the effective implementation of the principles of "smart" specialization in the strategy of regional development.

Keywords: smart-specialization, regional economic development, innovative development, regional development strategies.

Peer-reviewed, approved and placed: 16.01.2020.

Постановка проблеми. Угода про асоціацію між Україною та ЄС обумовлює потреби переосмислення вітчизняних підходів щодо формування інноваційної політики та наближення їх до європейських стандартів. Європейський досвід регіонального управління засвідчує необхідність інноваційного розвитку регіонів, що втілено у стратегіях смарт-спеціалізації. Вони спираються на спеціалізацію тих чи інших регіонів через механізми підтримки розвитку унікальних сфер або видів економічної діяльності в межах цільових орієнтирів національної економічної системи.

У листопаді 2018 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 14.11.2018 № 959 щодо змін до Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України (постанова КМУ від 11.11.2015 р. № 931) та Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (постанова КМУ від 11.11.2018 р. № 932). Згідно з ними визначено, що смарт-спеціалізація – це «підхід, що передбачає аргументоване визначення суб'єктами регіонального розвитку в рамках регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуванням конкурентних переваг регіону та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні» [1]. Таким чином наведені постанови створили правову основу для впровадження підходів смарт-спеціалізації в процес стратегічного планування регіонального розвитку в Україні, що потребує вивчення можливостей і доцільності застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі теоретико-прикладні аспекти застосування концепції старт-спеціалізації представлені в роботах вітчизняних та європейських дослідників, зокрема Я. Бжуска, Я. Пика [2-3], Т. Косенкової [4], Я. Жаліло, В. Жука, О. Снігової, М. Трахтенберга [5], А. Філіпенка, Д. Форєя [6;7], О. Шевченко [8], та ін. В той же час, системних досліджень можливостей і доцільності застосування концепції розумної спеціалізації в Україні та аналізу регіональних стратегій розвитку та програм інноваційного розвитку України, критеріям розумної спеціалізації досі проведено не було.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. В умовах сучасності виникає необхідність вивчення смарт-спеціалізації як сучасного напрямку розвитку економіки регіонів України. Наразі в Україні все більшу увагу приділяють дослідженню механізмів підтримки розвитку унікальних

сфер або видів економічної діяльності регіонів в межах цільового вектору національної економічної системи.

Мета дослідження. Автор в дослідженні ставить за мету поглибленого розуміння та вивчення можливостей і доцільності застосування концепції розумної спеціалізації в Україні.

Основні результати дослідження. Країни, які активно застосовують ті, або інші елементи концепції розумної спеціалізації постійно зростають, тому важливо з'ясувати, які її ознаки є логічними для регіональних органів влади України, а які повинні стати об'єктом більш пильної вивчення і роз'яснення. Автором виносяться два припущення про відповідність регіональних стратегій розвитку та програм інноваційного розвитку України, критеріям розумної спеціалізації.

Припущення 1. Більшість ознак розумної спеціалізації формально присутні в наявних регіональних стратегіях та програмах інноваційного розвитку.

Припущення 2. Без державного рівня, де на законодавчому рівні повинні бути закріплені єдині правила вибору, перевірки і синхронізації пріоритетів; загальної аналітичної бази даних; організаційної підтримки, навіть найбільш інноваційно просунуті регіони не в змозі самостійно розробити «розумну» стратегію.

Таким чином, в якості об'єкта дослідження виступають стратегії регіонального розвитку, а не регіони. Навіть якщо реальний стан ситуації в регіоні не відповідає формальним документам, вважаємо, що останні є управлінськими індикаторами забезпечення процесу смарт-спеціалізації в регіоні. Цілком ймовірним також є прояв об'єктивної спеціалізації регіону, що не співпадає з офіційно обраними пріоритетами. В цьому випадку вкрай важливо розрізняти поточну спеціалізацію і пріоритети, що відображають бачення майбутнього. Слід зазначити, що регіони – це та територія, де акумулюється локальне і глобальне знання, яке за умов ефективного застосування комунікаційних та інформаційних технологій дозволять таким пріоритетам розвитку втілюватись в стратегії.

За умов поширення процесів децентралізації адміністрації регіонів в межах своєї компетенції самостійно здійснюють повноваження, включаючи інноваційну політику. Розглянемо стратегії інноваційного розвитку в регіональному розрізі, що діяли та продовжують діяти у 2020 року (табл.1).

В регіонах України окремих стратегій інноваційного розвитку до 2020 року не було затверджено. Однак діючі плани реалізації Стратегії регіонального розвитку областей України, які наведено в таблиці мають окремі блоки та регіональні програми інноваційного розвитку.

В рамках дослідження стратегій розвитку регіонів України в контексті інноватизації та розумної спеціалізації об'єктом перевірки були наступні авторські припущення:

- стратегії регіонального розвитку та програми інноваційного розвитку українських регіонів в цілому відображають зміст кожного з шести етапів методики розумної спеціалізації, проте відповідають лише половині її критеріїв;
- пріоритети інноваційного розвитку, зазначені в стратегіях регіонального розвитку та програмах інноваційного розвитку регіонів недостатньо обґрунтовані і часто не враховують ні власних можливостей регіонів, ні конкурентних позицій інших територій.

Таблиця 1. Діючі плани реалізації Стратегії регіонального розвитку областей України, авторська розробка

Регіон	Назва
Вінницький	План реалізації Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на 2016-2017 роки
Волинський	План заходів на 2015-2017 роки з реалізації Стратегії розвитку Волинської області на період до 2020 року
Дніпропетровський	План реалізації Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року на 2015-2017 роки
Донецький	План заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії розвитку Донецької області на період до 2020 року
Житомирський	План заходів на 2015-2017 роки з реалізації Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2020 року
Закарпатський	План заходів з реалізації у 2015-2017 роках Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 року
Запорізький	План заходів на 2016-2018 роки з реалізації Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року
Івано-Франківський	План заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 року
Київський	План заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року
Кіровоградський	План заходів на 2015-2017 роки із реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року
Луганський	План заходів на 2016-2018 роки щодо реалізації Стратегії розвитку Луганської області до 2020 року
Львівський	План заходів з реалізації у 2017-2018 роках Стратегії розвитку Львівської області на період до 2020 року
Миколаївський	План заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2020 року
Одеський	План заходів з реалізації у 2016-2017 роках Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року
Полтавський	План заходів з реалізації Стратегії розвитку Полтавської області на період 2015-2017 років
Рівненський	План реалізації Стратегії розвитку Рівненської області на період 2015-2017 рр.
Сумський	План реалізації Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2015-2017 роки
Тернопільський	План заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року
Харківський	План заходів на 2015-2017 роки з реалізації Стратегії розвитку Харківської області на період до 2020 року
Херсонський	План заходів з реалізації у 2016-2017 роках Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 року
Хмельницький	План заходів з реалізації Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2015-2017 роки
Черкаський	План реалізації Стратегії розвитку Черкаської області на період 2015-2017 роки
Чернівецький	План заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2020 року
Чернігівський	План заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року
м. Київ	План заходів на 2016-2018 роки з реалізації Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року

Примітка: Побудовано автором за даними офіційних веб-сайтів обласних державних адміністрацій, обласних рад, міської державної адміністрації м. Києва. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

Показники ефективності в більшості випадків не дозволяють оцінювати динаміку обраних пріоритетних напрямів інноваційного розвитку. Різні формати формулювань пріоритетів і цільових індикаторів в програмах та проектах інноваційного розвитку територій знижують можливість зіставлення документів і не дозволяють вирішувати питання формування унікальних регіональних стратегій. Такому процесу повинні передувати уніфікація документообігу та його гармонізація з європейськими стандартами.

У процесі дослідження наведених авторських припущень визначено відсутність:

- формулювання категорії «розумна спеціалізація» в стратегіях регіонального розвитку упродовж 2012-2018 рр. (тобто прийнятих після виходу в світ «Керівництва по розробці дослідницьких та інноваційних стратегій розумної спеціалізації» (Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specializations) [9]);

- аргументів того, що досвід реалізації концепції смарт-спеціалізації приймався до уваги;

- відповідних вказівок, інструкцій з боку державних та регіональних органів влади;

- аналогів Платформи розумної спеціалізації в Україні.

Проведемо оцінку стратегій регіонального розвитку, програм та проектів інноваційного розвитку українських регіонів на відповідність критеріям розумної спеціалізації, що діяли та продовжують діяти у 2020 року. Інформаційною базою дослідження стали відкриті джерела: офіційні інтернет-сайти регіональних адміністрацій, спеціалізовані бази законодавчих та нормативних актів.

Перше припущення перевірятиметься за допомогою адаптованого інструменту «Колесо самооцінки регіональних інноваційних стратегій розумної спеціалізації» (RIS3 Self-Assessment Wheel) [9]. Базова методика заснована на бальних оцінках (за шкалою від 0 до 5) регіональних стратегій за критеріями, які деталізують шість етапів зі створення стратегії розумної спеціалізації, описаних в «Керівництві по розробці дослідницьких та інноваційних стратегій розумної спеціалізації» (Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specializations) [9]. В ході аналізу стратегій регіонів України перевірялися на відповідність критеріям розумної спеціалізації (табл. 2). Автором п'ятибальна шкала оцінювання змінена на трибальну (від 0 до 1), де 0 – відповідність не встановлено, 0,5 – недостатній рівень відповідності, 1 – відповідність встановлено.

У табл. 2 представлені узагальнені результати аналізу оцінки стратегій розвитку та програм інноваційного розвитку регіонів України. Значення «25» в графі «Сума балів» означає, що відповідність певного критерія розумної спеціалізації однозначно встановлено в усіх 24 регіонах та м. Києві; нульове значення вказує на його відсутність. Значення у вигляді дробового числа (наприклад, 13,5) означає, що мінімум в одній із стратегій розвитку та програм інноваційного розвитку регіонів відповідність було встановлено неявно.

Як показали розрахунки, стратегії розвитку та програми інноваційного розвитку регіонів України відповідають критеріям розумної спеціалізації в сукупності на 66%. В першу чергу це стосується етапів 4 (пріоритети), 6

(моніторинг і оцінка), що описують практичні дії по розробці стратегій. В рамках підготовчих етапів – 1 (аналіз регіонального контексту), 2 (управління) відповідність критеріям є недостатньою і 3 (загальне бачення), 5 (комплекс заходів регіональної політики) – відповідність критеріям виявилось мінімальним (табл. 2).

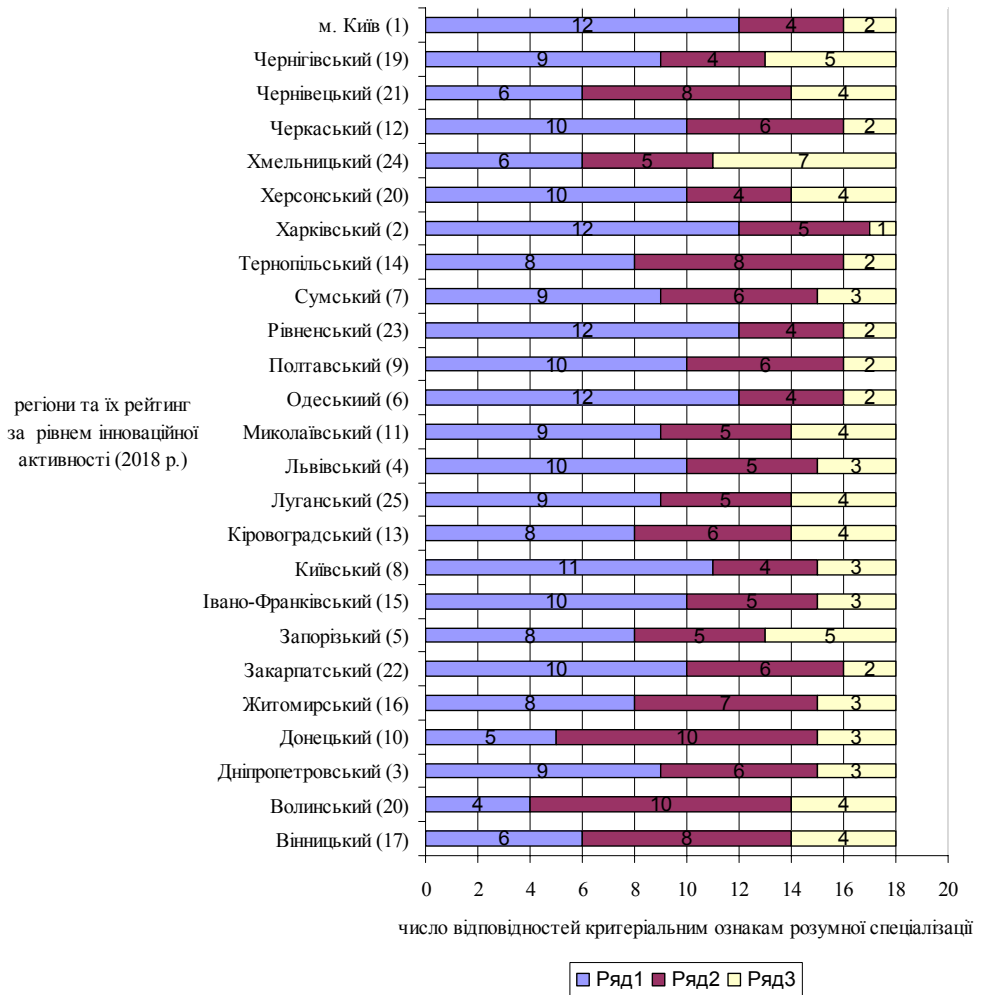
Таблиця 2. Узагальнені результати оцінки відповідностей стратегій розвитку та програм інноваційного розвитку регіонів України критеріям розумної спеціалізації, розраховано автором на основі [9]

Етапи з розробки стратегії	Критеріальна ознака	сума балів	всього за кожним етапом
1. Аналіз регіональної специфіки	Наявність ресурсної аналітики регіону	19	51,5
	Наявність аналізу зовнішньої середовища	13,5	
	Наявність аналітики підприємницької активності в регіоні	19	
2. Управлінський аспект	Впровадження багаторівневого (системного) управління	21,5	51
	Залучення широкого кола стейкхолдерів	16	
	Розвиток регіонального менеджменту та комунікацій	13,5	
3. Загальне бачення	Використання та дотримання широкого (розгорнутого) уявлення про інновації	16,5	43,5
	Наявність відповідей на глобальні виклики	11,5	
	Наявність сценарного аналізу	15,5	
4. Пріоритети	Вибір пріоритетів	18	55
	Узгодженість пріоритетів	20,5	
	Наявність критичної маси	16,5	
5. Комплекс заходів регіональної політики	Використання дорожніх карт	0	29
	Дотримання балансу заходів	5,5	
	Наявність сприятливих умов	23,5	
6. Моніторинг і оцінка	Використання показників ефективності	25	66,5
	Наявність системи моніторингу реалізації стратегії	25	
	Наявність заходів, програм інноваційного розвитку регіонів та їх практичної реалізації	16,5	

Примітка: були скориговані назви двох критеріїв (показник «перегляд попередніх пріоритетів» (revision of the past priorities) був змінений на «вибір пріоритетів», а «оновлення стратегії розумної спеціалізації» (RIS3 update) – на «Наявність заходів, програм інноваційного розвитку регіонів з позиції практичної реалізації»).

Порівняння позицій регіонів за значенням регіонального показника інноваційної активності та за числом відповідностей стратегій та програм інноваційного розвитку критеріям розумної спеціалізації не виявило прямого зв'язку між інноваційною активністю підприємств регіону і якістю стратегій та програм регіонального розвитку. Так, Рівненський регіон, який відноситься до числа регіонів чия стратегія та програма інноваційного розвитку за більшістю

параметрів відповідає стандартам смарт-спеціалізації, займає в рейтингу досить низькі позиції – 23-є місце (рис. 1). Для порівняння: стратегія Донецького регіону мінімально відповідає критеріям розумної спеціалізації (5 з 18) однак за показником інноваційної активності займає 10-е місце серед 24 регіонів. Такі регіони як Одеський, Харківський, Київський регіони та м. Київ є лідерами як за кількістю встановлених відповідностей своїй стратегії та програм критеріям розумної спеціалізації так і за показником рівня економічної активності.

Ряд 1 – відповідає на 100%; Ряд 2 – відповідність на 50%; Ряд 3 – не відповідає.

Рис. 1. Зіставлення рангів українських регіонів в рейтингу інноваційної активності та числа відповідностей критеріальним ознакам розумної спеціалізації, розраховано автором на основі [10]

Розрахунки (рис. 1) показують, що, незважаючи на величезну диференціацію зазначених регіонів за показником інноваційної активності та рівнем інноваційного потенціалу, їх стратегії мають схожі ознаки:

- слабкий комплекс заходів регіональної політики;
- фрагментарна відповідність критеріям розумної спеціалізації.

Перевірка другого припущення. Як показав аналіз стратегій, представлених у вибірці, всі документи формально відповідають критеріям «вибір пріоритетів» і «показники ефективності». Тому наступним кроком нашого дослідження стала перевірка обґрунтованості зазначених регіональних спеціалізацій, а також адекватності використаних цільових індикаторів. На рис. 2 представлена частота згадки окремих секторів економіки, що є світовими трендами розвитку, в якості пріоритетних в стратегіях та програмах українських регіонів.

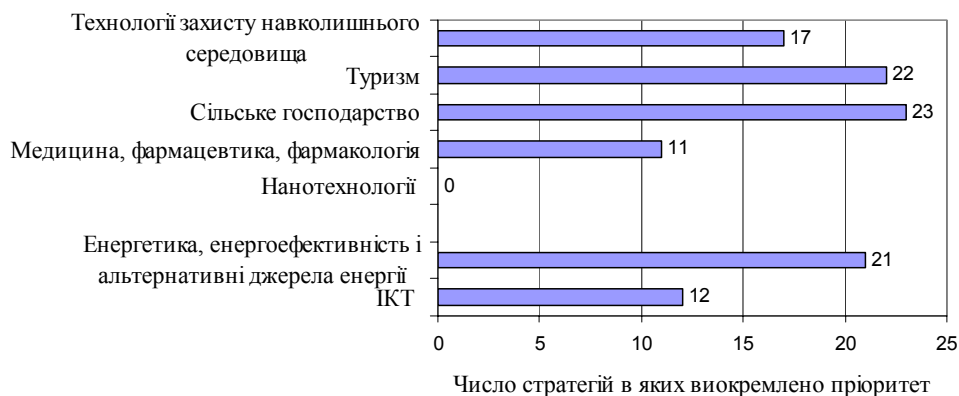

Рис. 2. Частота згадки секторів в якості пріоритетних в регіональних стратегіях та програмах інноваційного розвитку, авторська розробка

Для оцінки обґрунтованості обраних пріоритетів розраховувався відносна вага відповідних секторів в економіці країни та регіонів. До завдань даного дослідження не входять комплексний аналіз і розробка рекомендацій для конкретних регіонів, а тому ми керуємося лише найбільш поширеними показниками та методами оцінки.

Висока частота згадки в якості пріоритетних в регіональних стратегіях та програмах інноваційного розвитку України в наступних секторах: енергетика і альтернативні джерела енергії, технології захисту навколишнього середовища, сільське господарство та туризм. Однак, слід зазначити, що здебільшого програми та плани реалізації стратегій регіонального розвитку носять поверхневий та декларативний характер і, як результат не знаходять практичної реалізації. Основною проблемою є відсутній опис реальних механізмів досягнення зазначених цілей. Потрібні також реальні проекти, які мають чітке визначення етапів від ідеї до впровадження із встановленням джерел фінансування. Кожний проектний етап потребує моніторингу, контролю та відповідальних осіб. Вагомим недоліком проаналізованих

стратегій та програм інноваційного розвитку регіонів України є те, що у більшості випадків пріоритети сформульовані у вигляді назви галузей або технологій певного рівня, без необхідної деталізації.

Результати оцінки відповідності критеріям розумної спеціалізації підтвердили першу гіпотезу про те, що регіональні стратегії та інноваційні програми розвитку регіонів України розроблені без урахування цієї концепції, однак її ознаки частково в них присутні. Кожна зі стратегій регіонального розвитку у своєму змістовному наповненні має аналіз регіональної специфіки, механізми розробки і реалізації програм, бачення перспектив інноваційного розвитку, його пріоритети, комплекс заходів політики і цільові показники ефективності. З точки зору співставлення шести етапів методики «Керівництва по розробці дослідницьких та інноваційних стратегій розумної спеціалізації» високі оцінки за одним з критеріїв поєднуються з низькими або нульовими показниками за іншими.

Слабкими місцями стратегій та програм інноваційного розвитку регіонів виявилися наступні:

1. Аналітичне опрацювання. Лише 12 з 25 стратегій містять SWOT-аналіз (Чернігівський, Рівненський, Луганський, Львівський та ін. регіони). Більшість документів не враховують характеристики зовнішнього середовища: сильні сторони і спеціалізацію інших регіонів. Імовірно, інноваційні пріоритети часто вибиралися наосліп, без міжрегіональних зіставлень. Виняток – стратегія Харківського регіону, в якій є порівняння з іншими регіонами і описаний Харківський регіон у результатах дослідження розвитку регіонів Європейський країн-сусідів.

2. Управлінські механізми. Майже у всіх регіонах відсутні структури, відповідальні за реалізацію стратегій: як правило, такі обов'язки покладаються на посадову особу або орган виконавчої влади суб'єкта.

3. Широке (розгорнуте) уявлення про інновації. Під цією вимогою розумової спеціалізації розуміється облік різноманітних форм інноваційної діяльності, яка в більшості випадків в стратегіях та програмах регіонального розвитку виконується частково або ігнорується.

Підсумки дослідження свідчать, що з позицій розумної спеціалізації стратегії та програми регіонального розвитку виглядають радше декларативними, ніж інструментальними.

Місцеві державні адміністрації станом на початок 2020 року розробляють нові стратегії та програми регіонального розвитку. Аналітичний огляд зазначених планів на сайтах місцевих адміністрацій дозволяє підкреслити позитивні зрушення в регіональному стратегуванні в контексті інноваційного розвитку та смарт-спеціалізації, а саме:

- смарт-спеціалізацію визначено як стратегічну ціль розвитку кожного регіону;
- аналіз регіонального контексту та інноваційного потенціалу відбувається згідно рекомендацій Об'єднаного дослідницького центру Європейської Комісії (ЄС);
- окреслення конкурентних переваг за визначеними видами економічної діяльності, що мають потенціал для смарт-спеціалізації проводиться з використанням SWOT-аналізу;

- для формування стратегії та програм розвитку кожного регіону робляться спроби залучити широке коло стейкхолдерів;

- простежується розширення практичної складової реалізації стратегій регіонального розвитку шляхом: надання обґрунтованих варіантів управлінських рішень, зокрема щодо впровадження нових технологічних процесів у певних сферах і видах економічної діяльності; наповнення кожної стратегічної та операційної мети реальними проектними рішеннями із визначеним бюджетом та відповідальними за процеси формування та реалізації.

Окреслені позитивні зрушення розкривають перспективи розвитку процесів смарт-спеціалізації в регіонах України. Однак, важливим недоліком стратегій та програм регіонального розвитку як до 2020 так і до 2027 року є відсутність врахування пріоритетів розвитку сусідніх регіонів, адже перевірка та синхронізація пріоритетів відкриває перспективи формування кластерів не лише на території регіону, але й міжрегіональних кластерів та формування Платформи розумової спеціалізації, нашквалт тієї, що діє в Європі.

На державному рівні України відповідно Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» визначено правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їх реалізації в Україні, однак згідно цього закону відсутні єдині правила перевірки і синхронізації пріоритетів інноваційного розвитку регіонів. Важко обирати галузі та технологічні напрями розвитку в якості пріоритетних без урахування спеціалізації, сильних сторін і стратегій інших регіонів. Підтверджується друге авторське припущення про те, що для забезпечення обґрунтованості, вирішення проблем дублювання регіональних пріоритетів і фрагментованої підтримки потрібні управлінські та організаційні рішення на національному та державному рівні.

Висновки. Отже, проведене наукове дослідження смарт-спеціалізації як сучасного напрямку розвитку економіки регіонів України дав можливість зробити такі висновки. Окремі елементи розумної спеціалізації – вибір галузевих пріоритетів для впровадження інновацій, їх моніторинг з використанням показників ефективності, створення заходів регіональної політики – присутні в усіх документах розвитку економіки регіонів України. У той же час варто відзначити, що поки підготовка регіональних стратегій розвитку регіонів в Україні не має сильної аналітичної бази, зберігається виборче залучення стейкхолдерів до процесів визначення пріоритетів, інновації розглядаються без ув'язки з соціально-економічним контекстом, що провокує дисбаланс економічних інтересів. Тому, спостерігаємо ситуацію в якій ряд положень програм інноваційного розвитку регіонів формально відповідаючи ряду важливих критеріїв, описаних в Керівництві, не дозволяють досягати головної мети – визначення «унікального вектору» розвитку.

1. Постанова від 14 листопада 2018 р. № 959. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 931 і 932. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/pro-i-vid-11-listopada-2015-r-931-i-932>

2. Бжуска Я. Розумна спеціалізація регіону / Я. Бжуска, Я. Пика // Вісник Національного університету Львівська політехніка". 2012. № 749 : Логістика. С. 362-366.

3. Brzyska J., Pyka J. Rozwój ekosystemu innowacji w Regionie w perspektywie 2020 roku [w:] J. Pyka(red) Nowoczesno przemys u i us ug – nowe wyzwania. TNOiK. Katowice, 2012.
4. Косенкова Т. В. Перспективи розвитку smart-спеціалізації у Харківській області / Т. В. Косенкова // Соціальна економіка. Випуск 53 (1). 2017. С. 76-80.
5. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь (Скорочена версія) / [Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін.]; під заг. ред. Я. А. Жаліла. К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.
6. Bresnahan, T., Trajtenberg, M. General Purpose Technologies “Engines for Growth?” // Journal of Economics. 1995.
7. David, P., Foray, D., Hall, B. Smart Specialistaion. The concept. [Електронний ресурс]. Available at: http://ec.europa.eu/invest-inresearch/pdf/download_en/kfg_policy_brief_no9.pdf
8. Foray, D. Van Ark, B. Smart specialisation in a truly integrated research area is the key to attracting more R&D to Europe. Available at: http://ec.europa.eu/invest-inresearch/pdf/download_en/policy_brief1.pdf
9. European Commission (2012) Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations. Brussels: European Commission. URL: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/84453/RIS3+Guide.pdf/fceb8c58-73a9-4863-8107-752aef77e7b4>.
10. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2018 році: аналітична довідка / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша та ін. К.: УкрІНТЕІ, 2019. 80 с.

-
1. Postanova vid 14 ly'stopada 2018 r. # 959. Pro vnesennya zmin do poryadkiv, zatverdzeny'x postanovamy' Kabinetu Ministriv Ukrainy' vid 11 ly'stopada 2015 r. # 931 i 932. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-i-vid-11-listopada-2015-r-931-i-932>
 2. Bzhuska Ya. Rozumna spetsializatsiia rehionu / Ya. Bzhuska, Ya. Pyka // Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". 2012. № 749 : Lohistyka. С. 362-366.
 3. Brzyska J., Pyka J. Rozwój ekosystemu innowacji w Regionie w perspektywie 2020 roku [w:] J. Pyka(red) Nowoczesno przemys u i us ug – nowe wyzwania. TNOiK. Katowice, 2012.
 4. Kosenkova T. V. Perspektyvy rozvytku smart-spetsializatsii u Kharkivskii oblasti / T. V. Kosenkova // Sotsialna ekonomika. Vypusk 53 (1). 2017. С. 76-80.
 5. Nova rehionalna polityka dlia novoi Ukrainy: Analitychna dopovid (Skorochna versiia) / [Zhalilo Ya. A., Zhuk V. I., Snihova O. Yu. ta in.]; pid zah. red. Ya. A. Zhalila. K., Instytut suspilno-ekonomichnykh doslidzhen, 2017. 36 s.
 6. Bresnahan, T., Trajtenberg, M. General Purpose Technologies „Engines for Growth?” // Journal of Economics. 1995.
 7. David, P., Foray, D., Hall, B. Smart Specialistaion. The concept. [Електронний ресурс]. Available at: http://ec.europa.eu/invest-inresearch/pdf/download_en/kfg_policy_brief_no9.pdf
 8. Foray, D. Van Ark, B. Smart specialisation in a truly integrated research area is the key to attracting more R&D to Europe. Available at: http://ec.europa.eu/invest-inresearch/pdf/download_en/policy_brief1.pdf
 9. European Commission (2012) Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations. Brussels: European Commission. URL: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/84453/RIS3+Guide.pdf/fceb8c58-73a9-4863-8107-752aef77e7b4>.
 10. Stan innovacijnoyi diyal'nosti ta diyal'nosti u sferi transferu tehnologij v Ukraini u 2018 roci: analitychna dovidka / T.V. Py'sarenko, T.K. Kvasha ta in. K.: UkrINTEI, 2019. 80 s.